

10

ETKİNLİK 1

FIKİH

1. Ünite: Fıkıh İlmî

10 dk.

Kazanım: Fıkıh ilminin tanımını, amacını ve önemini açıklar.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ilminin tanımını içeren bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1'deki yönergeler doğrultusunda fıkıh ilminin tanımı ile ilgili soruları yanıtlamaları ve kavramları ilgili olduğu tanıma göre eşleştirmeleri istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

A. Kutularda verilen kavramları ilgili olduğu cümlelerin başındaki boşluğa harflerini yazarak eşleştiriniz.

A Fakih

B Fıkıh

C Mecelle

Ç Mekâsidü'sşerîa

D İlmihal

- () Dinin uygulamayla ilgili meselelerini bilmektir.
- () Osmanlı Devleti zamanında Ahmed Cevdet Paşa başkanlığında hazırlan ve daha çok borçlar, eşya ve yargılama hukuku esaslarını içeren kanundur.
- () Kadın ve erkek her Müslüman'ın bilmesi gereken fıkıh bilgilerini içeren kitaplardır.
- () Fıkıh ilmi ile uğraşan âlimlere verilen isimdir.
- () İslam dininin temel amaçlarını ifade eden kavramdır.

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruyu okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. **اَلْفَقْهُ: مَعْرِفَةُ النَّفْسِ مَا لَهَا وَمَا عَلَيْهَا** ifadesinde fıkıh ilminin tanımı verilmiştir. Bu tanımın doğru anlamı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- Kişinin lehinde ve aleyhinde olan hükümleri bilmesidir.
- Tafsilî delillerden (ayet ve hadislerden) elde edilen dinî amelî hükümleri bilmektir.
- Mesâil-i şer'iyyeyi ameliyyeyi bilmektir.
- İslam dininin temel amaçlarını bilmektir.
- Kişinin nefsinin terbiye etmek için gerekli tüm hükümleri bilmesidir.

7. **Fıkıh ilminin tanımı ve bu tanımlamayı ifade eden âlim aşağıdakilerden hangisinde doğru eşleştirilmiştir?**

- İmam Ahmed b. Hanbel: Kişinin lehinde ve aleyhinde olan hükümleri bilmesidir.
- İmam Mâlik: İlmi fıkıh, mesâil-i şer'iyyeyi ameliyyeyi bilmektir.
- İmam Âzam Ebû Hanife: Tafsilî delillerden (ayet ve hadislerden) elde edilen dinî amelî hükümleri bilmektir.
- İmam Şâfiî: Tafsilî delillerden (ayet ve hadislerden) elde edilen dinî amelî hükümleri bilmektir.
- Ahmed Cevdet Paşa: Kişinin lehinde ve aleyhinde olan hükümleri bilmesidir.

CEVAP ANAHTARI

A.

A Fakih

B Fıkıh

C Mecelle

Ç Mekâsidü'sşerîa

D İlmihal

1. (B) Dinin uygulamayla ilgili meselelerini bilmektir.
2. (C) Osmanlı Devleti zamanında Ahmed Cevdet Paşa başkanlığında hazırlan ve daha çok borçlar, eşya ve yargılama hukuku esaslarını içeren kanundur.
3. (D) Kadın ve erkek her Müslüman'ın bilmesi gereken fıkıh bilgilerini içeren kitaplardır.
4. (A) Fıkıh ilmi ile uğraşan âlimlere verilen isimdir.
5. (Ç) İslam dininin temel amaçlarını ifade eden kavramdır.

B.

6. A

7. D

Kazanım: Fıkıh ilminin tanımını, amacını ve önemini açıklar.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ilminin tanımını, amacını ve önemini içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikte nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1'deki yönergeler doğrultusunda fıkıh ilminin tanımı, amacı ve önemi ile ilgili soruları yanıtlamaları istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

A. Verilen tabloda fıkıh ilminin genel amaçlarını doğru şekilde ifade eden maddeleri işaretleyiniz.

.....	1	Varoluş gayemizin Yüce Allah'a kulluk olduğu bilincini kazandırmak
.....	2	Allah'ın (c.c.) rızasına uygun bir hayat yaşamamıza katkı sağlamak
.....	3	Dinleri, ortaya çıktığı ve yayıldığı coğrafi bölgelere göre tasnif etmek
.....	4	Kur'an ve sünnette yer alan hükümleri, yaşam tarzına dönüştürmek
.....	5	Dinî hükümleri muhataplarına etkili ve güzel bir şekilde aktarmak
.....	6	Kişilerin hak ve sorumluluklarını belirlemek
.....	7	Hakların ihlalini ve vazifelerin ihmalini önlemek
.....	8	Toplumda adalet, barış, huzur ve güveni tesis etmek
.....	9	Allah'ın (c.c.) insanlar için gönderdiği son ilahî tebliği inceleyerek her seviyeden insana anlatıp tanıtmak
.....	10	İslam dininin inanç esaslarını ve bunlara dair hakikatleri öğretmek
.....	11	Hukuk ile ahlak bütünlüğünü sağlamak ve hukuka saygılı bireyler yetiştirmek
.....	12	Hz. Muhammed'in (s.a.v.) nübüvvetini inkâr edenlerin iddia ve isnatlarına cevap vermek
.....	13	İslam dininin bütününe yönelik iddia ve eleştirileri cevaplamak
.....	14	Güven ve huzur içinde istikrarlı bir toplum oluşturmak

B. Ayetten yararlanarak soruları cevaplayınız.

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminde bir grup dinde (dinî ilimlerde) derin bilgi elde etmek (tefakkuh etmek) ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."

(Tevbe suresi, 122. ayet.)

15. I. Tefakkuh, uzmanlık ve maharet gerektiren bir iş olduğundan onunla meşgul olan kimsenin savaşa katılmamasını gerektirecek kadar önemlidir.
 II. Zor ve çaba isteyen bir uğraş olduğundan ilmî bir disiplin olmaya namzet bir alandır.
 III. Tefakkuh sahibi insanlar uzun yıllar ilimle meşgul olduklarından yaşları ilerlemiş olmakta ve savaşa katılmaları mümkün olmamaktadır.
 IV. Din üzerinde yapılan bir derin bilgi edinme ve anlama faaliyetidir.
 V. Tefakkuh sahibi alimlere insanları uyarma yetkisi ve görevi düşer.

Ayetinde yer alan "tefakkuh etmek-derinlemesine bilgi edinmek" ifadesi ile bu ayetten çıkarılabilecek sonuçlar aşağıdakilerin hangisinde doğru şekilde verilmiştir?

- A) I ve II B) II ve III C) III, IV, V D) I, II, IV ve V E) II, III, IV ve V

16. Fıkıh ilminin insan ve toplum için önemi nedir?

.....

.....

.....

CEVAP ANAHTARI

A.

✓	1	Varoluş gayemizin Yüce Allah'a kulluk olduğu bilincini kazandırmak
✓	2	Allah'ın (c.c.) rızasına uygun bir hayat yaşamamıza katkı sağlamak
	3	Dinleri, ortaya çıktığı ve yayıldığı coğrafi bölgelere göre tasnif etmek
✓	4	Kur'an ve sünnette yer alan hükümleri, yaşam tarzına dönüştürmek
	5	Dinî hükümleri muhataplarına etkili ve güzel bir şekilde aktarmak
✓	6	Kişilerin hak ve sorumluluklarını belirlemek
✓	7	Hakların ihlalini ve vazifelerin ihmalini önlemek
✓	8	Toplumda adalet, barış, huzur ve güveni tesis etmek
	9	Allah'ın (c.c.) insanlar için gönderdiği son ilahî tebliği inceleyerek her seviyeden insana anlatıp tanıtmak
	10	İslam dininin inanç esaslarını ve bunlara dair hakikatleri öğretmek
✓	11	Hukuk ile ahlak bütünlüğünü sağlamak ve hukuka saygılı bireyler yetiştirmek
	12	Hz. Muhammed'in (s.a.v.) nübüvvetini inkâr edenlerin iddia ve isnatlarına cevap vermek
	13	İslam dininin bütününe yönelik iddia ve eleştirileri cevaplamak
✓	14	Güven ve huzur içinde istikrarlı bir toplum oluşturmak

B.

15. D

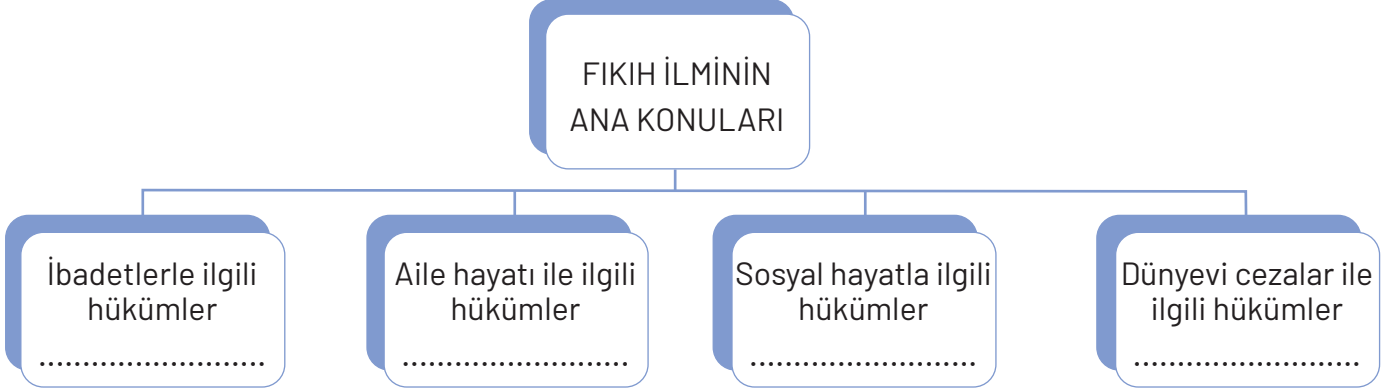
10**ETKİNLİK****3****FIKİH****1. Ünite: Fıkıh İlmî****15 dk.****Kazanım: Fıkıhın konusunu ve kapsamını açıklar.****Süreç**

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıhın konusuna ve kapsamını içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1'de yer alan yönergeler doğrultusunda fıkıhın konusuna ve kapsamına dair boşlukların doldurularak soruların cevaplandırılması istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

A. Şemada açıklamaları verilen fıkhi kavramları açıklamaların yer aldığı ifadelerin altındaki boşluklara yazınız.

B. Aşağıda verilen ayet ve hadislerin başına ilgili olduğu fıkhi konu alanını yazınız.

1. (.....) "Hiçbiriniz kardeşinin herhangi bir metanını ciddi olarak veya şaka yoluyla almasın, biriniz arkadaşının bir değneğini alsa bile onu iade etsin."
(Ebû Dâvûd, Edeb, 93.)
2. (.....) "Ben namazı nasıl kılıyorsam siz de öyle kılın."
(Buhârî, Ezân, 18.)
3. (.....) "... Kişi kardeşinin pazarlığı üzerine pazarlık yapmasın."
(Müslim, Büyü', 9.)
4. (.....) "İçinizden kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi O'nun varlığının belgelerindendir. Bunda düşünen insanlar için dersler vardır."
(Rûm suresi, 21. ayet.)

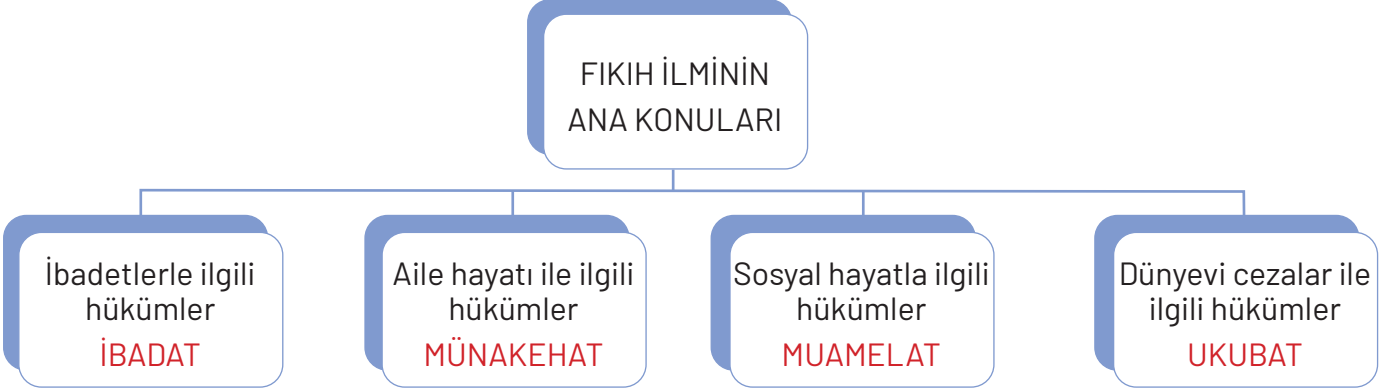
C. Aşağıda verilen konularla fıkhi ilminin hangi alanları ilgilenmektedir?

5. Futbol oynarken kolunu kıran Mehmet'in alçılı koluyla nasıl abdest alacağının cevabı ile alanı ilgilenir.
6. Kira gelirleri olan Hasan Bey'in ne kadar zekât vermesi gerektiği ile alanı ilgilenir.
7. Zeyneb ve Ali'nin dedelerinden miras kalan mülkleri kendi aralarında nasıl paylaşacakları ile alanı ilgilenir.
8. Fatma'yı bebekliğinde emziren Elif teyzenin oğlu Hüseyin ile Fatma'nın ablası Betül'ün evlenmesinde süt kardeşliğinden dolayı bir engelin olup olmaması ile alanı ilgilenir.

CEVAP ANAHTARI

A.

B.

1. (**UKUBAT**) "Hiçbiriniz kardeşinin herhangi bir metnini ciddi olarak veya şaka yoluyla almasın, biriniz arkadaşının bir değneğini alsa bile onu iade etsin."
(Ebû Dâvûd, Edeb, 93.)
2. (**İBADAT**) "Ben namazı nasıl kılıyorsam siz de öyle kılın."
(Buhârî, Ezân, 18.)
3. (**MUAMELAT**) "... Kişi kardeşinin pazarlığı üzerine pazarlık yapmasın."
(Müslim, Büyü', 9.)
4. (**MÜNAKEHAT**) "İçinizden kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi O'nun varlığının belgelerindendir. Bunda düşünen insanlar için dersler vardır."
(Rûm suresi, 21. ayet.)

C.

5. Futbol oynarken kolunu kıran Mehmet'in alçılı koluyla nasıl abdest alacağının cevabı ile **İBADAT** alanı ilgilenir.
6. Kira gelirleri olan Hasan Bey'in ne kadar zekât vermesi gerektiği ile **İBADAT** alanı ilgilenir.
7. Zeyneb ve Ali'nin dedelerinden miras kalan mülkleri kendi aralarında nasıl paylaşacakları ile **MUAMELAT** alanı ilgilenir.
8. Fatma'yı bebekliğinde emziren Elif teyzenin oğlu Hüseyin ile Fatma'nın ablası Betül'ün evlenmesinde süt kardeşliğinden dolayı bir engelin olup olmaması ile **MÜNAKEHAT** alanı ilgilenir.

Kazanım: Fıkıhın konusunu ve kapsamını açıklar.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıhın konusuna ve kapsamını içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikte nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1’de yer alan yönergeler doğrultusunda fıkıhın konusuna ve kapsamına dair eşleştirmelerin yapılması ve soruların cevaplandırılması istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Tabloda verilen konu örneklerinin fikhin alanlarından hangisi ile ilgili olduğunu bularak örnekteki gibi işaretleyiniz.

KONULAR		FIKHIN ALANLARI			
		İBADAT	MÜNAKEHAT	MUAMELAT	UKUBAT
1	ABDEST	✓			
2	SÜT HISIMLIĞI				
3	NAFAKA				
4	HAC				
5	KISAS				
6	TALAK				
7	GUSÜL				
8	KİRA				
9	CEZA				
10	ZEKÂT				
11	TAZMİNAT				
12	NİKÂH				
13	REHİN				
14	NAMAZ				
15	HIRSIZLIK				
16	NESEP				
17	ALIM SATIM				
18	KURBAN				
19	ANARŞİ				
20	DİYET				
21	KEFARET				
22	ZİNA				
23	HVALE				
24	TERÖR				

CEVAP ANAHTARI

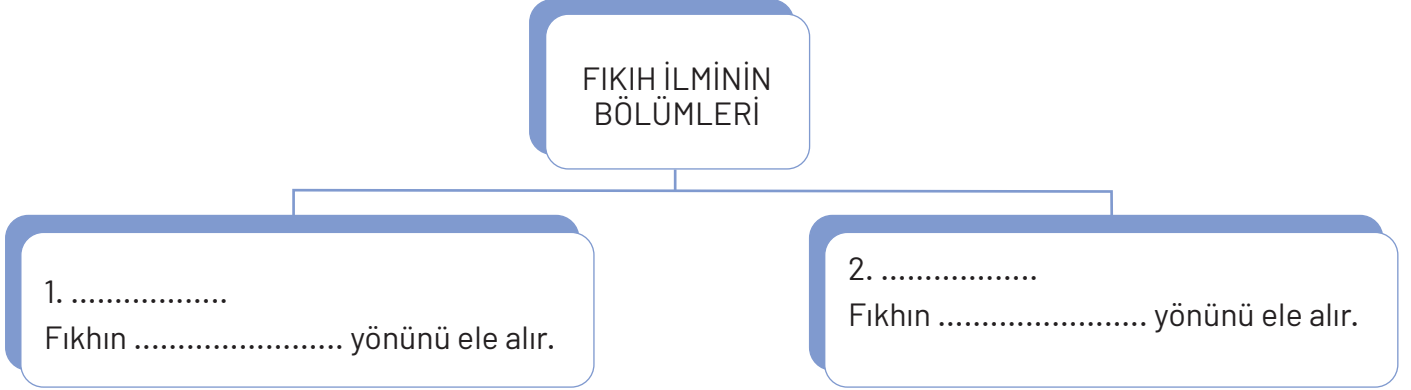
KONULAR		FIKHİN ALANLARI			
		İBADAT	MÜNAKEHAT	MUAMELAT	UKUBAT
1	ABDEST	✓			
2	SÜT HISIMLIĞI		✓		
3	NAFAKA		✓		
4	HAC	✓			
5	KISAS				✓
6	TALAK		✓		
7	GUSÜL	✓			
8	KİRA			✓	
9	CEZA				✓
10	ZEKÂT	✓			
11	TAZMİNAT			✓	
12	NİKÂH		✓		
13	REHİN			✓	
14	NAMAZ	✓			
15	HİRSİZLİK				✓
16	NESEP		✓		
17	ALIM SATIM			✓	
18	KURBAN	✓			
19	ANARŞİ				✓
20	DİYET				✓
21	KEFARET			✓	
22	ZİNA				✓
23	HAVALE			✓	
24	TERÖR				✓

Kazanım: Fıkıh ile fıkıh usulü ilişkisini temellendirir.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ile fıkıh usulü ilişkisini içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1’de yer alan yönergeler doğrultusunda fıkıh ile fıkıh usulü ilişkisine dair soruların cevaplandırılması istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

A. Aşağıdaki boşlukları ilgili olduğu kavram ve ifadelerle doldurunuz.

2. Fakihın tafsilî delillerden (ayet ve hadislerden) elde ettiği şeri ve amelî hükümlere denir.

3. Fakihın amelî hükümleri çıkarabilmesi için takip etmesi gereken yönetime denir.

B. Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruyu yanıtlayınız.

4.

- I. Şeri deliller ve kaideler
- II. Mekâsidü'ş-şerîa (Şeriatın gayeleri)
- III. Şeri hükümler
- IV. Muamelat
- V. Müçtehit ve içtihat yöntemleri

Fıkıh usulünün ana konuları aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I ve II B) II ve III C) I, III ve V D) II, III ve IV E) III, IV ve V

C. Aşağıda verilen açık uçlu soruyu cevaplandırınız.

5. "Usul olmadan vüsûl olmaz." düsturundan yola çıkarak fıkıh ve fıkıh usulü arasındaki ilişkinin önemini yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CEVAP ANAHTARI

A.

FİKİH İLMİNİN
BÖLÜMLERİ

1. USUL

Fıkhın yöntem yönünü ele alır.

2. FÜRÛ

Fıkhın uygulama yönünü ele alır.

2. Fakihın tafsilî delillerden (ayet ve hadislerden) elde ettiği şeri ve amelî hükümlere fürû denir.
3. Fakihın amelî hükümleri çıkarabilmesi için takip etmesi gereken yönteme usul denir.

B.

4. C

Kazanım: Fıkıh ile fıkıh usulü ilişkisini temellendirir.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ile fıkıh usulü ilişkisini içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1’de yer alan yönergeler doğrultusunda fıkıh ile fıkıh usulü ilişkisine dair eşleştirmelerin yapılması ve soruların cevaplandırılması istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Tabloda sıralanan kitapların ilgili oldukları fıkhi bölümleri işaretleyerek müelliflerini yazınız.

KİTAPLAR		FİKİH İLMİNİN BÖLÜMLERİ VE MÜELLİFLER		
		Usul-i Fıkıh	Fürû-i Fıkıh	Kitabın Müellifi (Yazarı)
1	Usul	✓		Fahru'l İslam Pezdevî
2	Kitabü'l Harac			
3	el-Mebsût			
4	Mustasfâ			
5	Hukuki İslâmiyye Kamusu			
6	Kitabü'l Asl			
7	el-Fusul fi'l Usul			
8	el-Umm			
9	Usulü'l Fıkıh			
10	Mukayeseli İslam Hukuku			
11	Risale			
12	el-Mesâil			
13	Fıkıh Usulü			

CEVAP ANAHTARI

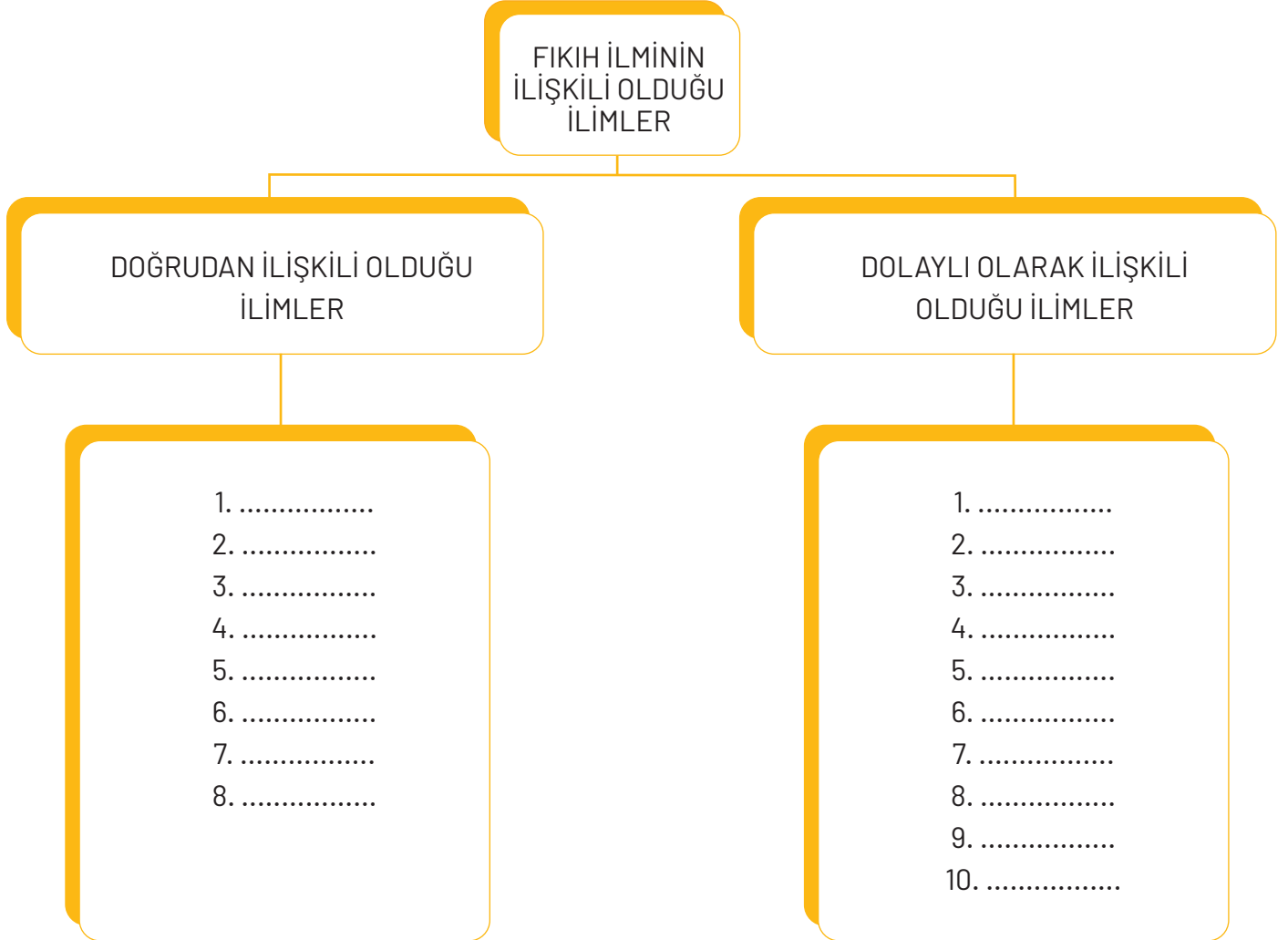
KİTAPLAR		FİKİH İLMİNİN BÖLÜMLERİ VE MÜELLİFLER		
		Usul-i Fıkıh	Fürû-i Fıkıh	Kitabın Müellifi (Yazarı)
1	Usul	✓		Fahru'l İslam Pezdevî
2	Kitabü'l Harac	✓		İmam Yusuf
3	el-Mebsût		✓	Serahsî
4	Mustasfâ	✓		İmam Gazzâli
5	Hukuki İslâmiyye Kamusu		✓	Ömer Nasuhi Bilmen
6	Kitabü'l Asl		✓	İmam Muhammed
7	el-Fusul fi'l Usul	✓		Cessas
8	el-Umm		✓	İmam Şâfii
9	Usulü'l Fıkıh	✓		Muhammed Ebu Zehra
10	Mukayeseli İslam Hukuku		✓	Hayreddin Karaman
11	Risale	✓		İmam Şâfii
12	el-Mesâil		✓	İmam Ahmed b. Hanbel
13	Fıkıh Usulü	✓		Fahrettin Atar

Kazanım: Fıkıh ilminin diğer bilimlerle ilişkisini kurar.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ilminin diğer bilimlerle ilişkisini içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikte nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1'de yer alan yönergeler doğrultusunda fıkıh ilminin diğer bilimlerle ilişkisine dair boşlukların doldurularak soruların cevaplandırılması istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Fıkıh ilminin ilişkili olduğu ilimleri şemada verilen boşluklara yazınız.

CEVAP ANAHTARI

FIKİH İLMİNİN
İLİŞKİLİ OLDUĞU
İLİMLER

DOĞRUDAN İLİŞKİLİ OLDUĞU İLİMLER

1. TEFSİR
2. HADİS
3. SİYER
4. İSLAM TARİHİ
5. TASAVVUF
6. KELAM
7. ARAPÇA
8. BELAĞAT

DOLAYLI OLARAK İLİŞKİLİ OLDUĞU
İLİMLER

1. FEN
2. FİZİK
3. KİMYA
4. TIP
5. COĞRAFYA
6. MATEMATİK
7. SOSYOLOJİ
8. PSİKOLOJİ
9. İKTİSAT
10. FELSEFE

Kazanım: Fıkıh ilminin diğer bilimlerle ilişkisini kurar.

Süreç

1. Öğrencilere İslam'ı anlamada fıkıh ilminin diğer bilimlerle ilişkisinin önemi ile ilgili bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden Ek-1'deki yönerge doğrultusunda soruları yanıtlamaları istenir.
5. Soruların yanıtlanmasından sonra gönüllü öğrencilere söz hakkı verilir. Cevapların sınıfla paylaşılması sağlanır.
6. Cevaplar öğretmen tarafından değerlendirilerek etkinlik tamamlanır.

Aşağıdaki soruları metinlerden yararlanarak cevaplayınız.

Yurt dışında yaşayan bir Müslüman ailenin orada tıp okuyan kızı, İslam Hukuku Profesörü Hayrettin Karaman'a şu soruyu soruyor: '... Ötenazi konusunda doğruluğu yanlışlığı tartışılabilir ama teleolojik argümanlara ihtiyaç vardır. Hasta gelir ötenazi talebinde bulunur. Siz yıllardır tanırırsınız hastayı, çektiği ağrıyı (zihinsel/fiziksel) bilirsiniz, bu durumda nasıl hareket edilmeli?..' Hayrettin Karaman hoca soruya şu şekilde cevap verir:

"Dinin hükümlerinde yalnızca ifadelere değil, hikmet ve maksada da bakmak (teleolojik yaklaşım) gerekir." diyorsunuz. Buradan yola çıkarak da "Acılara dayanamaz hâle gelen bir hastası, kendini iyi tanıyan doktorundan ölmesine yardımcı olmasını (ötenazi) isterse doktor bunu yapabilmeli." demek istiyorsunuz. Bir de "Tıp bilimi ile fıkıh çatışırsa burada bilim tercih edilmeli, fıkıh bilime uymalı." demek istiyorsunuz.

Dinin hükümler araştırılırken nasların ve fıkıh metinlerinin ifadeleri yanında maksat ve hikmetin de göz önüne alınması gerektiğini İslam alimleri zaten kabullenmiş ve uygulamışlardır. Ayrıca tıbbın gerekli gördüğü bir tedavi veya tasarrufu fıkıh reddetmez, bu alanda genellikle fıkıh tıbbı tabi olur. Ancak verdiğiniz örneğin bu kurallarla alakasını kuramadım. Benim bildiğime göre tıp ötenaziye -tartışmasız bir ilke, meşru bir tasarruf- olarak kabul etmiş değil. Konu yalnızca dini platformlarda değil, hukuk, ahlak ve tıp alanlarında da tartışılmaktadır. Bu sebeple bizim diyeceğimiz şudur: Acı çeken ve tedavisi de kabil görülmeyen bir hastayı öldürmek yerine acısını dayanılabilir boyutlara indirmenin çareleri aranmalıdır."

(<http://www.hayrettinkaraman.org/makale/0734.htm>, 28 Ağustos 2020.)

İstihâle, necis maddenin bir şekilde farklılaşarak farklı bir maddeye dönüşmesi anlamında kullanılmıştır. Örneğin Mâide suresi, 90-91. ayetlerle haram kılınmış içkinin herhangi bir şey ilave edilmeden kendiliğinden sirkeye dönüşmesi halinde tâhir (temiz) olacağı, necislik durumunun ortadan kalkacağı hususunda fakihler ittifak etmişlerdir. Konuyla ilgili deliller incelendiği takdirde öncelikli olarak rivayetler esas alınmakla birlikte kıyas ve diğer şer'i delillere de başvurulduğu görülmektedir. Ümmü Seleme'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Tabaklama ölü hayvan derisini helal kıldığı gibi sirke (leşme) de içkiyi helal kılmaktadır."

(https://dergi.diyaret.gov.tr/makaledetay.php?ID=29899#_ftnref58, 28 Ağustos 2020.)

1. Dinî hükümler araştırılırken öncelikle göz önüne alınması gerekenler nelerdir?

.....

.....

2. Tıp ve fıkıh ilmi arasında nasıl bir ilişki vardır?

.....

.....

3. Ötenazi ile ilgili olarak fıkıh ilminin ve tıbbın tutumu nedir?

.....

.....

4. Ötenazi konusunda sonuca varmak için hangi ilimler birbiriyle ilişkili olarak değerlendirilmelerde bulunmaktadır?

.....

.....

5. I. Hadis
II. Kimya
III. Tıp
IV. Kıyas
V. Kur'an

Fıkıh ilminin "içkinin sirkeleşerek helal hâle gelmesi" konusundaki hükmünü verirken bağlantılı olduğu ilimler aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I ve II B) II ve III C) I, II ve III D) I, IV ve V E) I, II, IV, V

6. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) İstihâle, necis maddenin bir şekilde farklılaşarak farklı bir maddeye dönüşmesidir.
B) İçki müdahale edilmeksizin kendiliğinden sirkeye dönüşürse helaldir.
C) Tabaklama suretiyle ölü hayvan derisi helal hâle gelmektedir.
D) İçki, İslam âlimlerinin ittifakı üzere aslı itibariyle necistir ve istihale yolu ile helal olmaz.
E) Mâide suresi, 90-91. ayetlerle içki kesin bir dille haram kılınmıştır.

CEVAP ANAHTARI

5. E

6. D

Kazanım: Fıkıh ilminin temel ilkelerini örneklerle açıklar.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ilminin temel ilkelerini içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Ek-1 ve Ek-2'deki sıralanmış olan ayet, hadis ve örneklerle ilgili oldukları fıkıh ilminin ilkelerini eşleştirmeleri istenir.
5. Öğrencilerin bireysel olarak etkinliği tamamlamaları sağlanır.
6. Belirlenen süre bittiğinde her öğrencinin kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirmesi istenir.
7. Öğretmenin doğru eşleştirmeleri söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

A. Kutularda verilen ilkeleri ilgili olduğu ayet ve hadis ile eşleştiriniz.

A

Tekliflerde
Kolaylık

B

Helallerde
Genişlik

C

Kamu Yararının
Gözetilmesi

Ç

Adaletin
Gözetilmesi

1 "Şüphesiz Allah; adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fena-
lık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt verir."
(Nahl suresi, 90. ayet.)

2 "Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar..."
(Bakara suresi, 286. ayet.)

3 "... O sizi seçti ve dinde üzerinize hiçbir güçlük yükledi..."
(Hac suresi, 78. ayet.)

4 "Helal, Allah'ın kitabında helal kıldığı haram da Allah'ın kitabında haram kıldığı şeydir. Hak-
kında bir şey söylemedikleri ise sizin için yasaklanmayıp serbest (mübah) bırakılmıştır."
(Buhârî, Tefsir, 99.)

5 "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; sevdiriniz, nefret ettirmeyiniz."
(Buhârî, İlim, 12.)

6 "Ümmetimin hata, unutma ve zorluk karşısında yaptıkları affedilmiştir."
(İbn Mâce, Talâk, 16.)

7 "... Yoldaki rahatsızlık veren şeyleri kaldırman sadakadır."
(Müslim, Zekât, 56.)

8 "Sizden önceki milletlerin helak olma sebebi şudur: İçlerinden ileri gelen birisi hata yaptı-
ğında onu serbest bırakıyor, zayıf ve fakir bir kimse yaptığıda ise onu cezalandırıyorlardı.
Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in kızı Fâtıma suç işlemiş olsaydı onun da cezasını
verirdim."
(Buhârî, Enbiyâ, 54.)

B. Aşağıda tabloda sıralanan örneklerin, fıkıh ilmi ilkelerinden hangileri ile ilgili olduğunu bularak örnekteki gibi işaretleyiniz. Boş bırakılan son iki alana dilediğiniz ilkelerden örnek yazarak hangi ilkelere ait olduklarını işaretleyiniz.

ÖRNEKLER		FIKIH İLMİNİN İLKELERİ			
		Tekliflerde Kolaylık	Helallerde Genişlik	Kamu Yararının Gözetilmesi	Adaletin Gözetilmesi
1	Hastaların oturarak namaz kılması	✓			
2	Oruçluyken unutarak yiyip içen kimsenin orucunun bozulmaması				
3	Çevreye zarar verdiği kesinleşen bir fabrikanın kapatılması				
4	Dinimizde haramlar az sayıda olduğu için belirtilmesi, helallerin ise çok olduklarından sayılmaması				
5	Seferî (yolcu) olan kimsenin dört rekâtlı farz namazları iki rekât kılması				
6	Sarhoşluk veren ve necis olan içeceklerin haram olup bunların dışındaki içeceklerin mübah olması				
7	Abdest alırken mest üzerine mesh yapmak				
8	Baraj yapımı için en uygun alanda yer alan bahçenin devlet tarafından sahibinden satın alınması				
9	Suyun temas etmesi hâlinde hastalığın artması durumunda teyemmüm etmek				
10	Zengin olup hacca gidemeyecek derecede hasta olanların yerlerine vekil göndermeleri				
11	Kardeşini suç işlerken gören birinin mahkemede aleyhinde şahitlik etmesi				
12					
13					

CEVAP ANAHTARI

A.

A

Tekliflerde
Kolaylık

B

Helallerde
Genişlik

C

Kamu Yararının
Gözetilmesi

Ç

Adaletin
Gözetilmesi

1 Ç

"Şüphesiz Allah; adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fena-
lık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt verir."

(Nahl suresi, 90. ayet.)

2 A

"Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar..."

(Bakara suresi, 286. ayet.)

3 A

"... O sizi seçti ve dinde üzerinize hiçbir güçlük yüklemedi..."

(Hac suresi, 78. ayet.)

4 B

"Helal, Allah'ın kitabında helal kıldığı haram da Allah'ın kitabında haram kıldığı şeydir. Hak-
kında bir şey söylemedikleri ise sizin için yasaklanmayıp serbest (mübah) bırakılmıştır."

(Buhârî, Tefsir, 99.)

5 B

"Kolaylaştırınız zorlaştırmayınız; sevdiniz nefret ettirmeyiniz."

(Buhârî, İlim, 12.)

6 B

"Ümmetimin hata, unutma ve zorluk karşısında yaptıkları affedilmiştir."

(İbn Mâce, Talâk, 16.)

7 C

"... Yoldaki rahatsızlık veren şeyleri kaldırman sadakadır."

(Müslim, Zekât, 56.)

8 Ç

"Sizden önceki milletlerin helak olma sebebi şudur: İçlerinden ileri gelen birisi hata yaptı-
ğında onu serbest bırakıyor, zayıf ve fakir bir kimse yaptığıda ise onu cezalandırıyorlardı.
Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in kızı Fâtıma suç işlemiş olsaydı onun da cezasını
verirdim."

(Buhârî, Enbiyâ, 54.)

CEVAP ANAHTARI

B.

ÖRNEKLER		FİKİH İLMİNİN İLKELERİ			
		Tekliflerde Kolaylık	Helallerde Genişlik	Kamu Yararının Gözetilmesi	Adaletin Gözetilmesi
1	Hastaların oturarak namaz kılması	✓			
2	Oruçluyken unutarak yiyip içen kimsenin orucunun bozulmaması	✓			
3	Çevreye zarar verdiği kesinleşen bir fabrikanın kapatılması			✓	
4	Dinimizde haramlar az sayıda olduğu için belirtilmesi, helallerin ise çok olduklarından sayılmaması		✓		
5	Seferî (yolcu) olan kimsenin dört rekâtlı farz namazları iki rekât kılması	✓			
6	Sarhoşluk veren ve necis olan içeceklerin haram olup bunların dışındaki içeceklerin mübah olması		✓		
7	Abdest alırken mest üzerine mesh yapmak	✓			
8	Baraj yapımı için en uygun alanda yer alan bahçenin devlet tarafından sahibinden satın alınması			✓	
9	Suyun temas etmesi hâlinde hastalığın artması durumunda teyemmüm etmek	✓			
10	Zengin olup hacca gidemeyecek derecede hasta olanların yerlerine vekil göndermeleri	✓			
11	Kardeşini suç işlerken gören birinin mahkemede aleyhinde şahitlik etmesi				✓
12					
13					

Kazanım: Fıkıh ilminin temel ilkelerini örneklerle açıklar.

Süreç

1. Öğretmen tarafından öğrencilere fıkıh ilminin temel ilkelerini içeren bir etkinlik yapacakları bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Ek-1’de yer alan ayetler, hadisler, Mecellede yer alan kurallar ve özlü sözler hazırlanarak öğrencilerin kura çekimine hazır hale getirilir.
4. Sınıftaki öğrenciler dört gruba ayrılır. Her bir grup kendi aralarından kendilerini anlatımda temsil edecek üç kişiyi ve kullanılan sürenin kontrolünü sağlamak adına da bir kişiyi seçer.
5. Sırayla her gruptan bir temsilci gelerek bir pusula çeker ve pusulada yazan ifadeyi verilen süre içerisinde kendi grubuna anlatmaya çalışır. Bulunan her biri ifade için 10 puan verilir. Grubun bu ifadeyi zamanında bilmesinden sonra hangi Fıkıh ilkesine ait olduğunu bulmaları istenir. Başarılı olunduğu takdirde yine 10 puan verilir. Sırayla diğer grupların temsilcileri de kendi pusulalarını anlatırlar.
6. Her grup üç pusula anlatır, eşitliğin olması halinde geride kalan son pusula kullanılır.
7. Pusula anlatımı esnasında yanlışlıkla anlatımını yaptıkları ifadelerdeki bir kelimenin kullanılması durumunda diğer arkadaş gruplarına 5’er puan verilir.
8. Öğrencilerin gruplar hâlinde etkinliği tamamlamaları sağlanır.
9. Öğretmenin doğru ifadelerle ve fıkıh ilminin ilkelerinin eşleştirmelerini söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

A. Aşağıda verilen ifadeleri içinde geçen kelimeleri kullanmadan anlatınız.

Bulunan ayet, hadis ve Mecelle kaidesindeki ifadenin hangi fıkıh ilkesi ile ilgili olduğunu söyleyiniz.

1	"Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar..." (Bakara suresi, 286. ayet.)
2	"... O sizi seçti ve dinde üzerinize hiçbir güçlük yüklemedi..." (Hac suresi, 78. ayet.)
3	"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; sevdiriniz, nefret ettirmeyiniz." (Buhârî, İlim, 12.)
4	"Ümmetimin hata, unutma ve zorluk karşısında yaptıkları affedilmiştir." (İbn Mâce, Talâk, 16.)
5	"... Yoldaki rahatsızlık veren şeyleri kaldırman sadakadır." (Müslim, Zekât, 56.)
6	Meşakkat teysiri celbeder (Zorluk ve sıkıntı kolaylığı gerektirir.).
7	Bir iş dîk oldukça müttesi olur (Bir işte meşakkat görülürse kolaylaştırma yoluna gidilir.).
8	Zaruretler memnu (yasak) olan şeyleri mübah kılar.
9	Eşyada asıl olan mübahlıktır.
10	Helaller asıl, haramlar istisnadır.
11	Toplumla ilgili düzenlemeler, maslahata bağlıdır.
12	Zulüm ile abat olanın, ahiri berbat olur.
13	Küfür devam eder ancak zulüm devam etmez.

CEVAP ANAHTARI

1	"Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar..." (Bakara suresi, 286. ayet.)
	Tekliflerde Kolaylık
2	"... O sizi seçti ve dinde üzerinize hiçbir güçlük yüklemeyi..." (Hac suresi, 78. ayet.)
	Tekliflerde Kolaylık
3	"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; sevdiriniz, nefret ettirmeyiniz." (Buhârî, İlim, 12.)
	Tekliflerde Kolaylık
4	"Ümmetimin hata, unutma ve zorluk karşısında yaptıkları affedilmiştir." (İbn Mâce, Talâk, 16.)
	Tekliflerde Kolaylık
5	"... Yoldaki rahatsızlık veren şeyleri kaldırman sadakadır." (Müslim, Zekât, 56.)
	Kamu Yararının Gözetilmesi
6	Meşakkat teysiri celbeder (Zorluk ve sıkıntı kolaylığı gerektirir.).
	Tekliflerde Kolaylık
7	Bir iş dâk oldukça müttesi olur (Bir işte meşakkat görülürse kolaylaştırma yoluna gidilir.).
	Tekliflerde Kolaylık
8	Zaruretler memnu (yasak) olan şeyleri mübah kılar.
	Tekliflerde Kolaylık
9	Eşyada asıl olan mübahlıktır.
	Helallerde Genişlik
10	Helaller asıl, haramlar istisnadır.
	Helallerde Genişlik
11	Toplumla ilgili düzenlemeler, maslahata bağlıdır.
	Kamu Yararının Gözetilmesi
12	Zulüm ile abat olanın, ahiri berbat olur.
	Adaletin Gözetilmesi
13	Küfür devam eder ancak zulüm devam etmez.
	Adaletin Gözetilmesi